

9. konference Člověk a média

Digitální svět tam a zase zpět?

Centrum Mariapoli, Praha 9 - Vinoř
19. října 2006

9. konference Člověk a média

Digitální svět tam a zase zpět?

Centrum Mariapoli, Praha 9 - Vinoř
19. října 2006

OBSAH

Burkhard Nowotny: ROZHODUJÍCÍ JE PROGRAMOVÁ NABÍDKA	5
DISKUSE K PŘEDNÁŠCE B. NOWOTNÉHO	11
Václav Žák: ROLE KOMERČNÍHO SEKTORU V DIGITÁLNÍM SVĚTĚ	15
Zdeněk Duspiva: ROLE STÁTU V PROCESU PŘECHODU NA DIGITÁLNÍ VYSÍLÁNÍ.....	21
DISKUSE PO PŘEDNÁŠCE ING. ZDEŇKA DUSPIVY	28

BURKHARD NOWOTNY

NĚMECKÝ NOVINÁŘ A BÝVALÝ PŘEDSEDA
MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ „BRUGES GROUP
– EUROPEAN TRANSLANTIONAL PUBLIC
BROADCASTERS“.

ROZHODUJÍCÍ JE PROGRAMOVÁ NABÍDKA

Dobrý večer, dámy a pánové,
mám velkou radost, že mohu být opět v Praze. Jméno Nowotny by mohlo vzbudit naději, že umím česky, ale tak to bohužel není. Můj dědeček byl Čech a pocházel ze Šluknovska. Maminka je sudetská Němka. Druhá větev mých příbuzných pochází z české enklávy v Sasku, od Budyšína. Mám tedy ze 100% české předky a z 25% jsem opravdový Čech.

Digitalizace médií v Německu

Analogové vysílání televizních a rozhlasových programů je technika minulosti. Motto současnosti i budoucnosti je digitalizace, ale není to úplně snadno zrealizovatelné. Z vysílače, který až dosud vysílal programy analogově, nelze od zítřka vysílat digitálně, protože by na to doplatili dosavadní uživatelé s analogovými přijímači. Ve své přednášce bych se chtěl zaměřit na vývoj v Německu v oblasti rádia a televize v posledních deseti letech. Budu hovořit jednak o terestrickém, tedy pozemním vysílání, ale také o změnách u kabelového a satelitního

vysílání. Vynechám programy vysílané přes internet a nové projekty, jako jsou rádio a televize v mobilu, anebo placené televize.

Pozemní vysílání

Až do začátku osmdesátých let bylo v Německu většinou možné přijímat pouze tři analogové pozemní televizní programy. Jednak to byly programy veřejnoprávní televizní stanice AVG, ARC a CDF, k tomu přistupovaly tři rozhlasové programy stanice ARD na velmi krátkých, středních a dlouhých vlnách. Nesmíme zapomínat na národní Deutschlandfunk, který měl do začátku devadesátých let i českou redakci. Se zavedením soukromého rádia v polovině osmdesátých let zvýšily vysílače ARD svou nabídku na čtyři až šest kanálů (tak je tomu dodnes), navíc v každém regionu se připojilo několik nových soukromých stanic VKV. V Německu média nespádají do kompetence národní vlády v Berlíně, ale do kompetence jednotlivých spolkových zemí (těch je šestnáct). Berlín zodpovídá jenom za zahraniční rozhlas Deutsche Welle.

V oblasti televize byla od poloviny osmdesátých let k dispozici především v zalidněných oblastech určitá pozemní frekvence pro soukromé televizní stanice. Většina diváků v Německu měla ale kabelovou televizi. Výstavbu kabelové televizní sítě totiž od začátku osmdesátých let silně dotovalo ministerstvo pošt a navíc stoupal počet domácností s vlastní parabolickou anténou. Proto mohly německé domácnosti brzy sledovat okolo třiceti analogových televizních programů. Kromě toho máme od devadesátých let i analogové satelitní rádio, což je speciální forma zvukového přenosu.

V průběhu posledního desetiletí byl v Německu stále více omezován pozemní televizní příjem, protože tato cesta nabývala jen málo programů. Ve výškových domech a celých sídlišťích se lidé zaměřili na kabelový příjem, zatímco v soukromých domech ve venkovských oblastech si pořizovali spíše parabolu. To platí jak na západě, tak i na východě Německa. Východní Německo nemělo vybudovanou kabelovou síť, ale po sloučení obou částí Německa se ve východním Německu přešlo přímo na satelit, zatímco v západním Německu existuje dobrá kabelová síť.

Spolková vláda i vlády jednotlivých zemí předložily v září 2000 koncept na zahájení digitálního vysílání, podle kterého by se měla analogová televize do roku 2010 plně digitalizovat a analogové rádio by mělo být v období mezi rokem 2010 až 2015 nahrazeno digitálním rádiem.

K jakým změnám došlo u rádií? Střední, dlouhé i krátké vlny v Německu velice ztrácely na významu v posledních desetiletích. Oproti tomu začala dominovat oblast velmi krátkých vln, která byla rozšířena ze 100 MHz na 108 MHz. Díky frekvenční modulaci

se kvalita zvuku výrazně zlepšila a nesmíme zapomínat, že hudební programy jsou nabízeny ve stereo kvalitě. Od devadesátých let existuje i analogové a satelitní rádio, ale mnoho německých domácností bohužel tuto možnost nevyužívá. Většinou byla na kabel nebo na parabolickou anténu připojena jen televize. V Německu dodnes jednoznačně dominuje na rozhlasovém trhu analogové VKV rádio. Od roku 1993 se pravidelně setkávali zástupci mezinárodních krátkovlnných vysílačů jako Deutsche Welle (DW) a BDC Welt Servis, aby vytvořili jednotnou normu pro digitalizaci krátkých vln. Norma se jmenuje Digital Radio Mondial (DRM) a dnes je platná celosvětově pro střední a dlouhé vlny. Kvalita je srovnatelná s velmi krátkými vlnami (mono). Již několik let existuje vysílání v DRM na krátkých i na středních vlnách. Ovšem spotřební průmysl – výrobci přijímačů – stále nepřišel na trh s cenově dostupnými přístroji. Bez nich samozřejmě nebude dost posluchačů a bez posluchačů neexistuje pro digitální vysílání DRM budoucnost. Zjistil jsem, že DW nabízí nový DRM přijímač za cenu pod 200 euro, to je opravdu novinka. Od roku 1999 se v Německu vysílá digital audio broadcasting, tedy DAB, a tuto normu využívají zejména vysílače ARD. Zájem občanů je ale mimořádně malý. V obchodech prakticky neexistují přístroje DAB a neznám vůbec nikoho, kdo by si takovéto rádio koupil. Dosud se prý v Německu prodalo kolem sta až dvě stě sedmdesáti tisíc těchto přijímačů – aspoň to tvrdí průmysl. Nákladné testy se z části financují z rozhlasových poplatků hrazených občany. Posluchači však tuto nabídku nepřijímají. Hlavní problém patrně tkívá v tom, že v DAB jsou zpravidla nabízeny programy, které jsou dostupné i na VKV,

a to pro posluchače není atraktivní. Pro soukromé vysílače jsou dosahy příliš malé a subvencování se zde nekoná. Odborník z ARD mi nedávno napsal: „...VKV a DAB by měly rovnoprávně existovat vedle sebe minimálně do roku 2022.“ Tím by ale patrně ztroskotali i cíl vypnout analogový rozhlas v Německu mezi roky 2010 a 2015. Ale je DAB skutečně správné řešení pro digitální pozemní rádiovou budoucnost v Německu? Silně o tom pochybuji, protože otázkou je, zda se má v Německu ještě šestnáct let pokračovat s drahými testy. Jaké jsou digitální alternativy? Má se použít norma DRM i pro VKV? Zajímavý rozhlasový test nyní probíhá v regionu Berlína, kde pomocí pozemních vysílačů vysílá nejen digitální televize v normě DVB, ale v této normě zároveň vysílá také 32 rozhlasových programů, a to je v Německu jedinečné, to existuje pouze v regionu Berlína.

Kabelové vysílání

Připojené domácnosti mají k dispozici spektrum VKV od 87,5 až po 108 MHz v analogové stereo kvalitě, přičemž obsazení programy na kabelu neodpovídá rozložení pozemního příjmu VKV v daném regionu. Vedle pozemních VKV rádií může provozovatel kabelové sítě provozovat i satelitní rádia. K příjmu stačí normální přístroj VKV. Na satelitech ASTRA a EUTELSAT (v Evropě populárních) byly rádiové stanice původně vysílány analogovým přenosem zvuku, což odpovídalo kvalitě VKV stereo. S každým televizním programem bylo možné přenášet asi pět rádií. To vyhovovalo zejména zahraničním rádiím. Rádio Deutsche Welle zahájilo v roce 1990 první vysílání pro Evropu a Blízký Východ, a tím se zařadilo mezi pionýry. První snahy o digitalizaci

přes satelit ASTRA se projevovaly od konce devadesátých let, kdy se zavedlo ASTRA DIGITAL Radio (ADR) pro německy mluvící oblast, tedy i pro Rakousko a Švýcarsko. Ale na rozdíl od analogového satelitního rádia byl zapotřebí dodatečný přijímač, aby bylo možné programy v ADR přijímat. Prodej vázl a před několika lety jak Rakušané tak Švýcaři své programy ADR vypnuli. Jenom Němci si dopřávají díky rozhlasovým poplatkům ještě pořád luxus vysílat v prakticky mrtvé normě ADR. Pro mě je to nevysvětlitelné, protože ADR už je skutečně několik let mrtvá.

O digitalizaci televize podle normy DVB a vůbec o normě DVB ještě mnohokrát uslyšíme. Od poloviny devadesátých let totiž mohla být v normě DVB digitálně přenášena i rádia. A podle mého názoru je DVB norma, která se celosvětově prosadila jako digitální satelitní vysílací norma. Kdo si v Německu koupil digitální přijímač DVB, mohl s jeho pomocí přijímat jak televizní tak i rádiové programy v kvalitě CD. Mám doma digitální přijímač s minimálně dvěma sty digitálních rádií z celé Evropy ve skvělé kvalitě. Nyní je v Evropě možné přijímat jak přes Astru, tak přes Eutelsat stovky rádií v digitální kvalitě, mimo jiné i mnoho regionálních programů ze všech částí Německa. Tak se nabízí nejen domácnostem s vlastní parabolou velká nabídka v nejlepší zvukové kvalitě, ale i kabelové sítě a vysílače v Evropě tím dostávají podporu digitální nabídky.

Nyní budu hovořit o změnách u televize. Začnu kabelovou televizí a přehledem o změnách od roku 2000. Počet domácností s kabelovou televizí klesl v Německu od roku 2000 z 20 milionů na 19 milionů, takže kabelová televize vykazuje slabý pokles. Přitom podíl digitální kabelové televize lehce stoupl z 1,43 na 2,16 milionů. Počet domác-

ností s analogovou kabelovou televizí klesl z 19 milionů na 16,7 milionů. Rýsuje se dohoda mezi průmyslem vyrábějícím televizní přístroje a obchodem, podle které budou od určitého data (například polovina roku 2007) k dostání v obchodech jen digitální kabelové televizní přijímače. Provozovatelé kabelových sítí sledují při digitalizaci tuto strategii, a ta platí v podstatě i pro telefonní společnosti, které nabízejí služby přes telefonní kabel. Jde o následující služby (platí to i pro kabelové televize):

1. Nové programy. Přes kabelovou televizi a kabelové rádio nabízet nové televizní a rádiové programy e-pay TV, tedy placenou televizi, i přes telefon.
2. Vysokorychlostní internet po televizním i telefonním kabelu.
3. Telefonické služby. Provozovatelé kabelových sítí chtějí nabízet telefonní služby.

Z 2,16 milionů digitálních televizních domácností využívalo v roce 2004 jenom 150 000 zároveň vysokorychlostní internet. A jenom 50 tisíc využívalo telefonní nabídku kabelové společnosti, což je také málo. Ceny za digitální setboxy klesly v posledních dvou letech na polovinu a dnes už činí méně než 100 euro. Úplně nová smlouva nabízí přes digitální kabelovou televizi fotbal. Můžeme odhadnout, jaký vliv bude mít tato nabídka na přechod z analogu na digitál.

Satelitní vysílání

Digitální vysílání přes satelity ASTRA a EUTELSAT začalo v roce 1996. Zmíním se o změnách v období od roku 2000 do roku 2005. Příjem satelitu Astra v Německu vzrostl ze 13 milionů domácností na 16,4 milionů. Zajímavější jsou údaje o digitálním příjmu, který v roce 2000 ještě nedosáhl

počtu milion domácností, ale do roku 2005 stoupl na 6,34 milionů domácností. Došlo tedy k velkému nárůstu digitálního podílu. V této souvislosti je důležité upozornění, že většina digitálních převodníků může přijímat jen nezakódované programy. Přesná čísla jsem nemohl získat, ale alespoň 3,6 milionů zákazníků kabelu a satelitu, kteří přijímají německou placenou televizi Premiera, museli mít do roku 2005 odpovídající převodník, který může přijímat i zakódované programy. Analogové převodníky už se v Německu téměř neprodávají, a ani nekupují. Přitom ještě v roce 2002 se prodalo v Německu 1,3 milionů analogových a 1,1 milionů digitálních přijímačů. Brzké vypnutí analogových programů na ASTŘE by tedy mělo smysl, ale televize v Německu zatím váhají. Více se v Německu nyní diskutuje o tom, jestli má mít satelitní televize takzvané základní zakódování, aby mohla být přijímána zdarma jen v Německu. To je smysluplné už jenom proto, že by se náklady na drahá autorská práva sportovních přenosů a hraných filmů omezila jen na Německo. Nyní jsou německé satelitní programy šířeny v Evropě nezakódované, dají se přijímat i v Pákistánu, v Bombaji i v Severní Africe. Zatímco veřejnoprávní stanice odmítají kódování, někteří soukromí provozovatelé chtějí vydávat takzvanou smart card za měsíční poplatky, což by byl odklon od bezplatné televize směrem k televizi placené.

Pozemní DVB-T vysílání

I když by v Německu mohlo téměř 100% všech domácností přijímat pozemní televizní vysílání, klesl podíl uživatelů z 10% v roce 2000 na pouhých 5% v roce 2005. Ve velkých zalidněných oblastech lze nyní přijímat

asi 24 televizních programů, dříve jich bylo jenom šest. Ve venkovských oblastech by se mělo v budoucnosti přijímat 12 místo tří televizních programů. Důležité je zjištění, že domácnosti, které mají jednu televizi připojenou na kabel a satelit, připojují druhou televizi do systému DVB-T.

V roce 2003 byl téměř veškerý televizní příjem v Německu analogový, zatímco v roce 2005 už byl z velké části digitální. Během dvou let taková změna. Jak k ní došlo? V období od listopadu 2002 do srpna 2003 byl v Německu v regionu Berlin – Braniborsko úspěšně proveden pilotní projekt úplného přechodu z analogového na digitální televizní vysílání. 13. února 2002 podepsaly stanice ARD, CDF, RTL (soukromá televize, stejně jako Pro7 a SAT 1) a mediální instituce MABB takzvanou „Berlínskou dohodu“, která obsahuje postupný přechod na digitální pozemní vysílání stanic do srpna roku 2003. K tomu samozřejmě patřil komunikační koncept – tedy PR koncept – a infrastrukturní opatření. Region Berlín se v celosvětovém měřítku stal prvním regionem, kde se od 4. srpna 2003 vysílá pozemně už jenom digitálně. Při přechodu zůstaly dvě třetiny domácností, kterých se to týkalo, u terestrického příjmu, zatímco jedna třetina těchto domácností přešla na kabelovou televizi nebo na satelit. Jaká byla marketingová opatření? Bylo zřízeno call-centrum, tedy centrum pro diváky, vytvořena televizní reklama (například banner, který běžel v analogovém vysílání), spuštěny on-line informace na speciálních internetových stránkách, pořádaly se informační akce pro obchodníky, poskytovalo se další vzdělávání pro organizace na ochranu spotřebitelů a byly stanoveny zvláštní ceny za digitální převodníky (méně než 100 euro,

ovšem původní cena byla zhruba 200 euro). Mediální úřad MABB vydal na tyto PR kampaně 325 000 euro a zhruba 560 000 euro na sociální opatření (například přijímače zdarma pro starší lidi). Přesto existují právní spory. Kabelový svaz ANGA si v prosinci 2002 stěžoval v Bruselu na příspěvky vyplácené MABB na digitální vysílání soukromých televizí. V listopadu 2005 se EU rozhodla, že 2000 euro musí být vráceno. Ale MABB podala v lednu 2006 stížnost a žalobu na EU komisi. Je to tedy ještě otevřený a velmi napínavý případ.

Další hustě osídlené oblasti, ve kterých fungovaly vysílače ARD, CDF a soukromé stanice, začaly velice brzy také s přechodem, jeden vysílač ostrůvek po druhém. Ve Frankfurtu trval přechod od 4. října do 6. prosince 2004, tedy pouze dva měsíce a proběhl téměř bez problémů. V Berlíně to trvalo devět měsíců. To byl stav na konci května 2006.

Až do loňského roku bylo v Německu prodáno 2,5 milionů přijímačů DVB-T, tedy přijímačů terestrického digitálního televizního vysílání. Dnes bylo prodáno už pět milionů. Do konce roku 2005 mělo 45,7 milionů občanů technicky zabezpečený příjem DVB-T. Do konce tohoto roku by mělo mít dalších 17,2 milionů občanů tuto možnost, to znamená celkem 63 milionů občanů. V Německu žije 82 milionů obyvatel, to znamená, že většina už bude mít digitální příjem. Chybí už jen některé malé venkovské oblasti, které mají k dispozici jenom tři analogové programy nabízené ARD a CDF, je to asi 240 000 domácností. Tady se ustoupilo od cílového roku 2010 pro přechod a Dr. Hanshege, vedoucí Mediálního ústavu Berlín – Brandenburg (MABB) teď hovoří o tom, že by se analogové

vysílání vypnulo nejpozději v roce 2007. Jiné zdroje hovoří o cíli přístupu 90% obyvatel k digitálnímu příjmu až do roku 2008. Je to každopádně mnohem dřív než v roce 2010 jak se původně plánovalo.

Závěr

Jak se vyvíjelo pozemní kabelové a satelitní vysílání? V hustě osídlených oblastech dostává divák dnes přes DVB-T podobně velkou nabídku jako přes analogový kabel. Analogový kabel nabízí asi 30 televizních programů a v mnoha regionech se dnes pozemně digitálně vysílá kolem 24 programů. Šest terestrických programů – tedy frekvencí – v Berlíně bylo obsazeno vždy čtyřmi digitálními programy. Jeden kanál dostala CDF a začala vysílat čtyři digitální programy, dva kanály dostala ARD a bude v budoucnosti vysílat osm digitálních programů, jeden kanál dostala skupina RTL, ta dnes vysílá čtyři digitální programy, pak jeden kanál dostaly televize Pro7 a Sat1, které vysílají čtyři digitální programy, a poslední kanál přešel na další digitální stanice. To je příklad, jak se to řešilo v regionu, kde bylo k dispozici šest terestrických frekvencí a jsou tam jenom tři kanály ARD (2x), CDF (1x). Teď to bude rozděleno jinak: osm programů ARD, čtyři programy CDF a potom už tam nebudou žádné soukromé digitální programy přes pozemní vysílání.

To celé vysvětluje nárůst u pozemního vysílání z původních 1,37 na 2,12 meziročně. To souvisí s tím, že přechodem kabelu na DVB-T nebo na satelit nemusely domácnosti

už platit měsíční kabelové příspěvky. Kdo se tedy dřív díval na kabelovou televizi se 30 programy a dnes má digitální DVB-T, má 24 programů s podobným rozložením, jako měl na kabelu. Pro něj je snadné přejít na pozemní digitální televizi, protože už nemusí platit poplatky za kabelovou televizi. Kabelová televize tedy má v Německu mírné ztráty.

Je potřeba říci, že k digitalizaci rádí a televize neexistuje alternativa. Technika je dostatečně vyspělá, a proto ji lze bez problémů použít. V satelitní oblasti si Německo ještě pořád dopřává luxus dvojí nabídky – analogové a digitální – a chybí zatím odvaha k vypnutí analogových vysílačů. Všechny ostatní země v Evropě už tento krok dokončily. Důležité je, aby se nepoužívaly levné digitální převodníky, ale adresné digitální přijímače, aby diváci a posluchači mohli využívat i nových služeb placených televizí. Kdo bude chtít, nikdo samozřejmě nebude nucen. Z pozemního pilotního projektu Berlín – Brandenburg jsme se poučili, že dlouhé přechodné lhůty nejsou nutné a ani smysluplné. Digitalizace ale musí stanicím přinést lepší kvalitu při menších nákladech a divákům přidanou hodnotu: na každou frekvenci čtyři nebo dokonce i více programů místo dřívějšího jednoho. V budoucnosti budou jistě následovat programy televize s vysokým rozlišením, HDTV. Důležité je, že pro úspěch přechodu není rozhodující digitální technika, ale programová nabídka.

DISKUSE K PŘEDNÁŠCE B. NOWOTNÉHO

Ráda bych se optala na sociálně podpůrné programy. Říkal jste, že v Německu přijímač pro digitální vysílání mohou dostat zdarma starší občané. Jak je tohle v Německu ošetřeno?

Zemské mediální úřady – v Německu jich je celkem 15, protože v Berlíně a Braniborsku existuje společný mediální úřad MABB pro dvě spolkové země – dostávají dvě procenta z rozhlasových a televizních poplatků na svou práci. Ta spočívá v licencování televizních a rozhlasových programů a v provádění kontroly nad těmito licencemi. Podíl dvě procenta byl stanoven asi v polovině osmdesátých let a tehdy chyběly zkušenosti. Zjistilo se ale, že je to poměrně velká částka, a to zejména ve velkých spolkových zemích. Proto byla malá část z celého obnosu vyčleněna a v situaci, kdy šlo o rychlý přechod z analogu na digitál, využita pro sociální odlehčení procesu. Předpokládalo se, že starší lidé většinou

nebývají schopni přejít z analogu na digitál, a právě je bylo třeba neodstříhnout od vysílání. Problém byl, že během devíti měsíců v Berlíně už opravdu neexistovala žádná analogová televize a domácnosti penzistů, které dřív měly díky analogovému vysílání šest programů, po devíti měsících neměli jediný program, protože se svou starou analogovou televizí už nemohli sledovat vůbec nic. Od začátku se o tomto uvažovalo a bylo jasné, že nechceme, aby chudé domácnosti a penzisté byli úplně odříznuti od informací, a proto se vytvořil určitý sociální fond, do kterého se vložily finanční částky z televizních a rozhlasových poplatků všech občanů. Byla to jednorázová akce, nemusí se rok co rok opakovat. Vznikl také fond na mediální kampaň. Je opravdu důležité zahájit včas mediální kampaň, která se nebude obracet jen na občany, ale i na obchodníky a všechny, koho se přechod týká, tedy i spotřebitelské organi-

zace. Je zapotřebí, aby obchodníci opravdu měli připravené přijímače. Nejhorší, co se může stát, je, že vypnete analogové vysílání a nebude možné koupit digitální přijímače. To je jeden poznatek z berlínského projektu. A pokud vím – nejsem expert na všechny projekty v Německu – v jiných regionech se to dělalo velmi podobně, protože i tam jsou takzvané zemské mediální úřady, které mají relativně dost peněz a část prostředků vyčleňují na sociální programy. Ale jsou to rozhlasové a televizní poplatky, které platí každý občan, včetně penzistů a sociálně slabých občanů.

Když jste řekl včas připravit mediální kampaň, co si pod tím „včas“ představujete?

Na té kampani jsem se nepodílel, takže to mohu jen odhadovat. Když asi rok předem byla podepsána smlouva, tedy v únoru 2002, tak předpokládám, že na konci roku 2001 se už začalo přemýšlet o tom, jak bude přechod vypadat, možná ještě dřív. Přechod probíhal od listopadu 2002 a do srpna 2003. Odhaduji, ale není to přesné, že minimálně rok, nebo spíše dva roky předem je třeba začít s přípravou kampaň. Musíte obchodníkům podat informace měsíce dopředu, nesmíte je informovat v okamžiku, kdy začnete vypínat vysílače. Pokud vás to opravdu zajímá, domluvte si rozhovor v MABB o zkušenostech s tímto pilotním projektem, bylo to vysoce zajímavé a ostatní projekty v Německu vycházejí ze zkušeností z Berlína.

Motorem digitalizace je nabídka nových televizních programů. Veřejnoprávní televize (VT) nabídly v digitálním vysílání řadu nových programů. Z čeho VT výrobu

dalších nových programů financovány? A prodávají se už televizní digitální přijímače, nebo se jde cestou převodníků?

Druhá otázka je snadná, jde o převodníky, set-off-boxy.

K té první otázce. Veřejnoprávní stanice mají to štěstí, že mají relativně dost peněz, a sice 7 miliard euro. Možná bych to asi neměl říkat, ale téměř nevědí, co s těmi penězi mají dělat, opravdu mají hodně peněz. Začali daleko překračovat hranice toho, čemu se říká základní nabídka. Zhruba okolo roku 1985 vytvořili nové kanály, zavedli regionální programy, které se daly dříve přijímat jen regionálně, umístili je na satelit a teď je možné je sledovat i po celé Evropě. Dále založili takzvané kanály pro zájemce, ARD a CDF mají dětský kanál, i Fenix – což je politicko-informační kanál, Arte – německo-francouzský kulturní kanál, kanál Dreisat byl založen CDF ve spolupráci s URF a SRG a nyní se na něm podílí i AED, to je také nový kanál z německy mluvící oblasti a vedle toho začali zakládat speciální digitální kanály jako dokumentární kanál s dokumenty, které se vyrobily dříve a tady je znovu vysílají, pak opakovací kanály, kde se opakují některé programy z předchozího dne, ale už jenom digitálně většinou přes satelit. A tak počet veřejnoprávních kanálů přímo explodoval. Na začátku osmdesátých let jsme v každém regionu měli tři kanály a dnes je asi 30 veřejnoprávních kanálů a vysílají se přes satelit. V oblasti rádia je to podobné. Než přišel soukromý rozhlas, měli jsme v každém regionu tři rádiové programy ARDF, teď máme v každém regionu minimálně pět nebo šest programů ARD, tedy dvojnásobek. Všechno přes satelit, takže bez problémů chytáme minimálně šedesát rádíl. Ve veřejnoprávní oblasti ne-

máme rozhodně programovou chudobu. V Německu se 7 miliardami euro na veřejnoprávní televizi se může vyrábět leccos. Pak je otázka – ale tu bych asi vůbec neměl klást – jestli to ještě pořád základní zajištění. To musí někde skončit, ale základní zajištění v Německu prostě nekončí.

Je v Německu zájem o digitální rádia a televize s křesťanským vysíláním?

Ano, existují dva televizní vysílače, které znám: KTV, katolická televize digitálně vysílaná přes satelit, a Biebel TV, tedy biblická televize – evangelicko-reformní. V oblasti rádií existuje v Kolíně Domradio, které vysílá v Severním Porýní a Vestfálsku, to je regionální rádio. Mají podobné ambice jako v Polsku rádio Maryja, to znamená rozšířit svůj program na celé Německo.

Jak je využívána zpětná vazba od diváka k televizi?

Dnes pomocí internetu existuje celá řada účinných metod, jak získat zpětnou vazbu. V Německu zejména veřejnoprávní stanice vyzývají diváky, aby dále diskutovali na internetu po diskusním pořadu, je možné se ptát, reagovat. Takže přes internet je to velice jednoduché. Znam jeden vysílač, televizi v Hong Kongu, se zpětnou vazbou. Moderátor sedí ve studiu a diskutuje se svými diváky o určitých tématech. Odpovědi dostávají e-mailem nebo sms-zprávou, ale je možné je číst na obrazovce. Všechna média stále více splývají. Budete mít televizi v mobilu, přes něj můžete poslat hned zpátky do televize sms. V digitálním světě všechno splývá, už není problém reagovat, když chcete. Důležité je, aby se televizní stanice na to nastavily a tento informační příval mohly nějak zpracovat. Dřív se říkalo, že se pořad někam odvysílá

a tam zmizí. Dnes už to tak není. Rezonance se nějakým způsobem vrátí.

Jak to vypadá ohledně interaktivních služeb na platformě MHP v Německu v terestrickém vysílání, protože to je jedna z přídavných hodnot digitálního terestrického vysílání.

Druhý dotaz je ohledně kompresního formátu, který se používá pro video. V dnešní době ve standardu DVB-T je používán formát mpeg4. Kdy Německo a v podstatě veřejnoprávní televize hodlá přejít do vyspělejšího standardu mpeg4, protože tam jde o revoluční změnu.

Třetí otázka Jak se díváte na příchod mobilní digitální televize v rámci Německa, kde jsou současně testovány dva rozličné standardy.

Zpravidla se přes DVB-T vysílá jenom digitální televizní program. A všechny televizní programy dnes mají videotext. Jediná výjimka z těchto projektů je v Berlíně, kde se přes DVB-T nabízí rádio. Nevím o tom, že by se nabízely další služby, ale nevylučuji to.

Téma mpeg2 DVB, to je samozřejmě obtížné technické téma, a já nejsem technik, ale novinář. Nechci vám tady říci něco špatně. Pokud tomu rozumím, kompresní technika se stále vyvíjí a krok mezi mpeg2 a mpeg4 znamená, že staré přijímače už nemůžete použít a potřebujete převodníky nové, což je zase dosti revoluční krok. Chápu, že s větší kompresí můžete přenášet víc programů. V Německu se bude muset rozhodnout, kdy tento krok udělat, neznám žádný termín, ale nevylučuji, že se o tom již hovořilo. Znamená to ale, že miliony domácností, které dnes mají digitální přijímač na mpeg2, ho mohou v podstatě vyhodit. Jiná cesta by byla, že by se už bez ohledu na to pozemně, terestricky

nebo přes kabel vysílala televize s vysokým rozlišením a přesto by se vysílaly nové programy. V oblasti satelitního televizního vysílání mpeg2 dnes můžete digitálně přenášet 6 až 12 programů. Když chcete přenášet HDTV na analogovém kanálu, potřebovali byste možná celý transpondér na přenos jednoho programu HDTV. Pomocí lepšího zkomprimování bychom dosáhli vlastně protichůdného účinku. Z mpeg4 bychom mohli přenášet možná víc programů s vysokým rozlišením na jednom programu, ale o tom přechodu nevím nic, byl by to revoluční krok, zatím jsem o tom v odborné literatuře nečetl. Musím říci, že provést digitalizaci v Německu bylo i tak dost obtížné, a bylo by nerevoluční

říci lidem: „Vyhodte všichni svoje digitální přijímače a pustíme se do nové normy.“

K televizím v mobilu. Opravdu nejsem expert v této oblasti. Vím, že se ledacos plánuje, vím že je teď zájem vysílat televizi přes mobily, ale nejsou to běžné programy, které dnes můžete přijímat pozemně nebo přes satelit, ale z běžných programů se sestavují mobilní programy, které mají v jinou dobu jiný obsah. To všechno je v dosti rané fázi. V Německu jsem ještě mobilní televizi neviděl. Viděl jsem ho v Austrálii. Je to ještě velmi raná fáze na to, aby se to normálně užívalo. Dříve nebo později to asi nastane, ale víc k tomu sám nemohu říci.

PŘEDSEDA RADY PRO ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ

ROLE KOMERČNÍHO SEKTORU V DIGITÁLNÍM SVĚTĚ

Začal bych poznámkou k dotazu o mediální výchově. Nedávno jsme navštívili v Bavorsku Bayerische Landeszentrale für neuen Medien, což je jeden z nejlepších regulačních úřadů v Německu, který se pokouší regulovat i internet. Je to jeden z technologicky nejvyspělejších úřadů. Dostávají asi 1, 7% z koncesionářských poplatků, které v Německu činí asi 17,5 euro měsíčně. Mají tak k dispozici obrovské prostředky a chovají se jako podnikatelský subjekt. Část prostředků dávají na provoz úřadu, na normální regulační činnost, z druhé části financují různé projekty, mezi nimi i výchovu a vzdělávání žurnalistů. Provádějí rozsáhlou výchovnou činnost pro žurnalisty, aby se naučili pohybovat v mediálním zákonodárství a tak dále. Zároveň nabízejí kurzy mediální gramotnosti pro školy. Je záležitost učitelů, jestli chtějí nabídky využít, nebo ne. Pokud vím, v Německu neexistuje centrální řízení v této oblasti, protože média obecně jsou v Německu zemskou, nikoli federální záležitostí kvůli historickým zkušenostem

s goebbelsovskou propagandou. Média se po válce zakotvila do ústavy jako zemská zařízení.

Měl jsem mít přednášku o digitalizaci a komerčních médiích, ale vzhledem k předchozí diskusi bych udělal obecnější přednášku, abychom do této problematiky pronikli, protože digitalizace se zdaleka netýká jenom televizního vysílání. Digitalizace je obecný problém změny komunikace. Z toho lépe vyplyne, co nás může v budoucnosti čekat.

Základním slovem je podle mne konvergence. Uvědomte si, jak to u nás doma vypadalo před několika lety: měli jsme telefonní přístroj, počítač, televizi, rozhlas a tak dále. Každé zařízení bylo zapojeno jiným způsobem. Rádio a televize přijímaly signál obvykle vzduchem, někdy z kabelu. Počítače byly buď úplně samostatné, nebo přes telefonní linku připojené na internet. Hlasové služby fungovaly přes telefonní dráty, všechno bylo provozováno analogovým způsobem.

Teď přichází čas, kdy digitalizace vede k tomu, že se to vše může sloučit a předávat v jednom integrálním balíčku. Mluví se proto o tripleplay, o trojí hře. Patří sem video, internet a hlas, tedy televize/rozhlas, internet a telefon. VoIP – znamená voice over IP, tedy telefonování prostřednictvím internetu. Bude to dramaticky levnější. Stejně tak bude domácnost mít k dispozici digitální televizi a vlastní internet.

Vysvětlovat vzorkování, jak se z analogového signálu vytváří digitální, nemá cenu. Stačí si představit, že mezi analogovým a digitálním signálem jde o podobný rozdíl jako mezi gramofonovou deskou a CD nebo videem a DVD. Každý ví, že gramofonová deska i CD přináší hudbu, ale kvalita je zcela odlišná. A nikdo nemusí být expertem na digitální techniku, aby uměl obsluhovat CD přehrávač. Podobně to bude s další technologií. Není třeba z toho mít strach.

Teď se zaměříme na televizní vysílání, protože to byl hlavní předmět přednášky. Nejdřív se zmiňme o platformách. Platformy jsou přenosové cesty, jakými se televizní signál může dostávat do domácností. Jednou platformou je klasické zemské vysílání. Víme dobře, kolik dnes můžeme v analogové televizi přijímat programů. Pak existuje satelitní a kabelová platforma. Tak zvaná internetová televize IPTV je vlastně variantou kabelové televize. V satelitní platformě lze vysílat stovky programů, kabelové digitální vysílání jich pojme asi 250.

Dá se digitální signál přijímat na stávající analogové televizi? Ne, ale našťástí není třeba si kupovat novou drahou digitální televizi. Existuje něco, čemu se říká set-top-box. Britové mají ve zvyku nazývat věci ryze účelově a set-top-box doslova znamená: „postav nahoru krabičku“, tedy na televizi.

V podstatě jde o převodník, který z digitálního signálu vytváří zpátky analogový signál, aby stará analogová televize rozuměla tomu, co přijímá. Až se přejde na digitální vysílání a vypne se analogové vysílání, člověk, který si převodník nekoupí, anebo si nekoupí novou digitální televizi, bude mít černou obrazovku.

S digitálními převodníky nás čeká stejný osud jako s mobilními telefony – bude jich moc a budou mít různé funkce. Existují jednoduché mobily i počítače, které málokdo umí obsluhovat. Nevím, jestli někdo z vás zvládá všechny funkce svého mobilního telefonu. Já určitě ne.

Podobně tomu je u set-top-boxů. Existuje jich obrovská plejáda, a než si člověk půjde set-top-box koupit, měl by se dobře poradit, protože se může stát, že si koupí set-top-box, který mu nebude k ničemu, protože s jeho televizí nebude fungovat. Převodníky mohou být jednoduché, anebo mohou mít pevné disky, a uživatel je může používat jako záznamové zařízení a pomocí ukládání programů si může programovat svou vlastní televizi. Večer se bude dívat na to, co si přes den nahrál, a nemusí se vůbec zajímat o to, co mu sestavili programátoři televizních programů.

Existují i převodníky, které jsou vlastně specializovanými počítači, do nichž se programy nahrávají prostřednictvím stejného datového toku, jakým se šíří televizní signál. Tyto převodníky umožní, aby si občané obsluhovali svoje bankovní konta, podávali sázenky, vyřizovali věci na úřadech a třeba i hlasovali ve volbách nebo referendech. Osobně odhaduji, že rozdíl mezi počítačem a touto technologií během několika let zmizí a okolo výkonných počítačů se bude vytvářet multimediální domácnost.

Dalším termínem digitálního světa je interaktivní televize. Divák může ovlivňovat, co se má v programu odehrát. Existoval seriál, kde Josef Dvořák hrál kuchaře, a diváci mohli příběh ovlivňovat tím, že vypínali světlo v domácnostech, když se děj dostal do rozhodovacího schématu. To je koncepce používání interaktivní televize v analogovém světě. Tady bude rostoucí počet programů, ve kterých bude docházet nejen ke komunikaci s moderátorem, ale příběh bude možné na základě přání diváků modifikovat.

Skok v kvalitě příjmu však přinese až televize s vysokým rozlišením. Na tomto místě je třeba opravdu varovat. Dnes jsou na trhu obrovské obrazovky, které jsou připraveny na příjem digitální televize. Ale může se stát, že na začátku přechodu k digitálnímu vysílání, kdy se bude vysílat standardním rozlišením, kvalita obrazu nebude dobrá. Vysoké rozlišení znamená, že se přenáší několikanásobně více bodů a nároky na datové toky jsou podstatně vyšší. Potom je kvalita obrazu skutečně jiná, lepší, než byla v analogovém světě. Představa, že na velkých obrazovkách standardní digitální vysílání přinese podstatnou kvalitativní změnu proti analogu, je podle mého názoru mylná.

Když se podíváme na síť, kterou se šíří vysílání dnes, digitální signál vzniká tím, že se vezme analogový signál a snímají se číselné hodnoty výšky signálu, a ty se přenášejí. Množství dat, které se takto vytváří, je obrovské, a aby se dalo přenést, musí se zhuštit, komprimovat. Jsou na to složité metody, které se neustále vylepšují. Jednou z prvních byla metoda MPEG2, a v posledních letech se vyvinula nová kompresní technologie MPEG4, která je nejméně dvakrát

lepší. Když se v jedné digitální síti mohou přenášet čtyři standardní programy, pak s novou kompresí to bude okolo deseti. Šíření jednoho standardního programu bude stát cca 70 milionu korun, proto je zřejmé, že komprese přináší podstatné zlevnění nákladů. Potíž je ale v tom, že se teprve teď na trhu objevují digitální převodníky, které umí obě komprese. Vzniká otázka, kdy má stát říci, že si občané své set-top-boxy musí vyměnit a koupit si nové. U mobilu jsme zvyklí, že si lidé každé dva roky kupují nové mobily. K něčemu podobnému dojde i u set-top-boxů, ale obyvatelé nemusí příznivě reagovat na to, že jim někdo tahá peníze z kapsy. Je to politický problém.

Velmi zajímavé zařízení bude personální záznamník, protože bude umožňovat, aby si divák zaznamenával vysílané programy a mohl z pořadů odfiltrovat reklamu. Získá program, ve kterém nebude reklama. Pochopitelně je to velmi nepříjemná zpráva pro komerční sektor, který to bude muset nějak řešit. Nejspíš tak, že se propagované výrobky dostanou přímo do programů. Hrdina filmu bude pít Coca Colu a nic jiného.

IPTV, televize na internetovém protokolu, která startuje teď i u nás, je televize, která bude poskytovat služby na vyžádání. Kromě normálního vysílání programů zpřístupní i programovou knihovnu, ve které si předplatitel bude vybírat, na co se chce dívat, jako ve videopůjčovně. Pouze se nebude muset zvednout z křesla. Televize bude fungovat výrazně jinak, než jsme dosud zvyklí.

Kapacity

V Česku se předpokládá, že budeme mít zhruba sedm sítí ve čtvrtém a pátém televizním pásmu. Dnes se každou sítí šíří

4 programy, tedy celkem 28 programů. Až bude zavedeno kódování MPEG4, bude jedna síť přenášet deset programů, celkem 70 programů. Pokud se bude přenášet signál s vysokým rozlišením, při kompresi MPEG4 budou v jednom multiplexu opět pouze 4 programy. Počet programů se tedy může lišit a obecně to bude souviset s tím, že některé sítě budou vysílat placené televize. Postupně se bude přecházet na placené televize stále víc právě proto, že příjem provozovatelů z reklamy bude technologií personálních záznamníků omezen. V Británii to tak dnes je, tam jsou v Evropě v této oblasti nejdál. Německo pro nás není dobrý příklad, protože je to země s hustou kabelovou sítí. Srovnatelná s námi je spíše Británie, kde je 70% domácností odkázáno na pozemský příjem televize. Kdybychom měli 5% domácností přijímajících signál pozemsky, tak nemáme s digitalizací vůbec žádné problémy.

V Británii také lákali diváky tím, že digitální televize vysílaly jako nabídku kolem 30 volných kanálů a dnes mění licence pro síť na placené programy. Už se vytvořila poptávka, existuje větší počet domácností, které přijímají televizi digitálně pomocí digitálních převodníků, a britský regulátor začíná licence měnit na placené kanály, protože i na obrovském britském trhu je mimořádně obtížné žít s tolika programy pouze z reklamy.

U satelitní televize je kapacita obrovská, lze počítat se stovkami až tisíci programy, obávám se, že ne v češtině.

Kabelová televize, která dnes jako analogová přináší okolo třiceti programů, jako digitální jich bude mít okolo 250. Netvrdím, že někdo těch 250 programů bude nabízet, protože nevím, jak by se to platilo.

U mobilních sítí lze počítat s tím, že budou přenášet 30 i více programů. Proč tak hodně? Protože malinké obrazovky mobilních telefonů nepotřebují tolik informací a šířka toku pro jeden kanál je desetkrát menší oproti normální televizi. Mobilní operátoři, kteří chtějí u nás zavést mobilní televizi, hovoří o tom, že budou mít převzaté programy, zpravodajství, sport, atd. a nějaké jejich promo kanály. Budou se trochu podobat kabelovému vysílání. Ač se to dnes zdá nepravděpodobné, pro mladou generaci se televize v mobilu pravděpodobně stane základním způsobem, jak budou sledovat televizní vysílání.

Co se bude dít s internetem mi není úplně jasné, protože z hlediska českého zákona to, co se děje na internetu, není čistě vysílání, tudíž to nepodléhá regulaci. To je specifický přístup českých zákonodárců k této otázce, který třeba v Bavorsku budí údiv. Ale anonymní internet bude mizet spíše kvůli boji s terorismem a kvůli bezpečnosti elektronického bankovníctví a obchodu, než kvůli regulaci vysílání. Dostaneme se do světa, ve kterém bude záznam o všem, co se odehraje v komunikaci. Některé to děsí, jiní to uvítají.

Ceny

Dnes Česká televize platí za své dva kanály zhruba 580 milionů korun ročně. Je jasné, proč je velmi obtížné, aby se nějaký subjekt mohl ucházet o analogové televizní vysílání, protože náklady jsou obrovské. Digitální celoplošná síť jako jeden program bude pravděpodobně stát kolem 90 milionů korun, družice stojí zhruba 6 milionů korun, kabel také něco stojí a u IPTV nevím, jak bude obchodní model vypadat. V každém případě se přes internet otevře prostor pro

úplně jiný přístup k televizi, začnou vznikat komunitní projekty. Nedávno proběhlo tiskem bez sebemenšího zájmu českých médií, že google – obrovská internetová firma – koupil za 1,6 miliardy You Tube, což je server, na který lidé dávají své videoprojekty. Zdá se, že personální videoprojekty ukazují směr do budoucnosti.

Informace se začne měnit, dosud jsme byli zvyklí na pasivní přístup. Kdo bude chtít, bude se moci stát součástí komunikace. Jeden příklad. Nedávno narazilo sportovní letadlo do mrakodrapu a první server, který měl informace, fotografie a filmy, byl You Tube, a nikoli Reuters, BBC nebo CNN. Čeká nás opravdu revoluce. Málokdo si umí představit, co se bude dít, zejména, když člověk čte hrubé a sprosté chaty v češtině, přechází ho hrůza, ale bohužel, to je budoucnost. Zmnožení příležitostí je naprosto jasné. Přijdou nové programy, některé budou financované z reklamy, jiné budou placené. Bude se například vysílat odpoledne fotbal a vy si vezmete kartu, vložíte ji do set-top-boxu, ten odpočítá příslušnou sumu a budete sledovat fotbal. To je jeden z důvodů, proč se v Itálii zaváděly iterativní set-top-boxy. Proběhne změna přístupu k televizi. Už dnes se třeba v Německu projevují obrovské generační rozdíly v tom, kolik času stráví mladá generace před televizní obrazovkou a kolik starší generace. U mladé generace je migrace k internetu, k počítačovým záležitostem. Dojde k stírání rozdílu mezi počítačem a televizí. Začne digitalizace informací. Kdyby dnes chtěla paní učitelka v Jihlavě zadat svým žákům, ať udělají rešerši, jak psaly Lidové noviny v září 1938, tak je to nesplnitelný úkol. Žáci by museli odjet do Prahy a požádat v Národní knihovně o příslušné

ročníky novin. Jenže tam by jim je s největší pravděpodobností vůbec nepůjčili, protože se mohou půjčovat jen pro vědecké účely. Když budou archivy k dispozici digitálně, povede to k smazání rozdílu mezi periferií a centrem, k obrovským možnostem i ve vzdělávání. Bude přístup k výuce jazyků, on-line univerzity atd.

Jaká jsou rizika?

Moc jich nevidím. Existuje ovšem riziko fragmentace. Podle politické teorie fungovala televize jako výrobce koherence. Masové sdělovací prostředky prezentovaly liberální ústavní teorii, která vytvářela alespoň základní jednotné naladění ve společnosti. Proto se v Německu začaly zavádět soukromé televize až v půlce osmdesátých let. My jsme neváhali, založili jsme komerční televize ihned a výsledky se dostavily.

Svět, v němž budou stovky kanálů, na které se budou dívat zlomky procent diváků, může vyvolat situaci, že se občané budou moci pohybovat ve světě své ideologické víry a nenechají se „rušit“ odlišnými názory. Může se tím oslabit veřejnost – společně sdílený komunikační prostor.

Osobně však nepříkládám médiím takový démonický vliv, jak se jim u nás běžně příkládá. Myslím, že komunikace je bytostně lidský fenomén, že lidé se spolu baví, mají své životní zkušenosti, vyhodnocují je a k tomu mají určité informace z médií. Neřekl bych, že média v této komunikaci hrají klíčovou úlohu. Všimněte si, kdyby české noviny psaly o sudetských Němcích to nejlepší po dvacet let, myslím si, že by se v české společnosti změnilo k tomuto tématu poměrně málo. Média nejsou všemocná.

Vážný problém je stížení ochrany soukromí a v Evropě se o tom bude muset

doopravdy pečlivě diskutovat. Koncepty ochrany soukromí vznikaly v době, kdy stát měl obrovskou moc a zneužíval ji. Ještě před sto lety bylo při volební kampani na Slovensku několik kandidátů zastřeleno maďarskou policií. Dnes je jiná doba, stát je spíš slabý vůči skupinám, které má kontrolovat. Posílení role státu je otázkou, kterou určitě budeme muset řešit.

Na závěr bych řekl, že obrovská nabídka programů, která nás čeká, nemusí nutně

znamenat spokojenost. Asi před dvaceti lety jsem si nechali poslat z Ameriky informace o satelitu. Poslali mi také tlustou knihu, byl to měsíční program satelitních kanálů, kterých v té době bylo asi 120. Na poslední straně byla karikatura: dědeček s babičkou seděli před obrazovkou, v ruce měli dálkový ovladač a dědeček říkal babičce: „Tak vidíš, babi, 120 programů, už je půlnoc a zase jsme si nevybrali...“

PŘEDSEDA NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINY.

ROLE STÁTU V PROCESU PŘECHODU NA DIGITÁLNÍ VYSÍLÁNÍ

V první části bych udělal rekapitulaci toho, co se již stalo, protože je to důležité pro pochopení současné situace a určitým návodem pro další postup. Ve druhé části bych se krátce zmínil o principech koordinace a zejména o očekávané roli státu v procesu přechodu na digitální vysílání v České republice. Ve třetí části bych naznačil základní strategické kroky, které je důležité provést v nejbližších dnech, týdnech, měsících.

Stručný pohled do historie

Můj osobní pohled na proces přechodu na digitální vysílání není pohledem do minulosti, ale především je zaměřen na současnost a hlavně na budoucnost. Znáť minulost je důležité proto, abychom respektovali výsledky předchozích procesů. V řadě případů jsou určitou brzdou některých kroků, nicméně je musíme respektovat a vycházet z faktického stavu. Před lety jsem zpracovával publikaci, jejíž pracovní název zněl „Digitalizace jako budoucnost elektronických médií?“, a odpověď byla

nakonec jednoduchá. Ano, digitalizace je budoucností elektronických médií. S tím souvisí druhá otázka: „Jaká ta budoucnost bude?“ Přechod na digitální vysílání je zásadní změnou. Otázka je, zda to bude změna k lepšímu. Podstatné je, že se tato změna týká všech subjektů v mediálním systému. Vůči divákovi je to pozitivní krok, protože dostane více programů, lepší nabídku, lepší služby a tak dále. Ze strany provozovatele vysílání, telekomunikačních operátorů i výrobců jsou tyto změny nutné. V České republice je obecným a známým problémem, že přechod na digitální vysílání se týká naprosté většiny obyvatel. Dnes má 80% lidí analogový terestrický příjem, o který v nejbližších letech v každém případě přijdou, protože analogové vysílání je zanikající technologie a dojde k definitivnímu vypnutí, ať už v roce 2012 nebo 2010. Podobné podmínky ve střední a východní Evropě jsou jen v Chorvatsku a možná Slovinsku. Ve většině států v západní Evropě a také v řadě východoevropských zemí podíl kabelového nebo

satelitního příjmu podstatně vyšší, a tím je daný přechod mnohem jednodušší.

Druhý problém je nutnost přechodného souběžného stavu. Nemůžeme vybudovat nové digitální sítě bez toho, že bychom postupně uvolňovali kmitočty, které jsou využity pro analogové vysílání. Například Rakousko zahajuje za 14 dní digitální vysílání na nově vystavěných digitálních sítích a přitom souběžně vysílá na analogu, tam se dá nazvat přechod přepnutím, kdežto u nás musí být souběh „z ruky do ruky“, a to se promítá v technickém plánu přechodu.

Obecný cíl, který je vlastně zadáním pro Národní koordinační skupinu, stát i exekutivu, je zvládnout celý proces přechodu. Není pochyb o tom, že je to se všemi detaily problémový přechod, už jen z hlediska celé administrace. Máme výhodu, že začínáme poněkud později a můžeme využít pozitivní i negativní zkušenosti ze zahraničí, byť podmínky v jednotlivých státech jsou rozdílné ať už po stránce ekonomické, společenské či situace na mediálním trhu.

Když hovoříme o obecných výhodách digitálního vysílání, pro televizní vysílání to znamená větší programovou nabídku a větší technologickou kvalitu – lepší obraz a zvuk – a interaktivní služby, větší možnosti komunikace. Týkají se i České republiky, ale nebude to hned. Co se týče interaktivních služeb, je otázka, jaký o ně bude zájem, zda nebudou preferovány jiné komunikační prostředky jako například internet s vědomím, že dochází ke konvergenci jednotlivých médií.

Letošní rok byl pro digitální vysílání významný, protože se podařilo přijmout, schválit a zahájit některé projekty po předchozích pěti letech experimentování, diskusí a hledání variant a koncepcí. V březnu byla

přijata a schválena Koncepce rozvoje digitálního vysílání v ČR, bylo ukončeno licenční řízení na udělení nových licencí – soud vývoj na čas přibrzdil – podařilo se přijmout novelu mediálního zákona, která se týká digitálního vysílání. Skončila dvouletá mezinárodní konference ITW, která rozhodla o přerozdělení kmitočtového spektra v Evropě, definitivně ustanovila podobu digitálních sítí a dispozice pro digitální vysílání v ČR. Byla vytvořena Národní koordinační skupina a zahájena příprava informační kampaně. Dalším velmi důležitým krokem je příprava technického plánu přechodu, který zjednodušeně nazýváme „jízdňní řád“ digitalizace. Tento dokument vydává Český telekomunikační úřad a stanoví postup vypínání analogového vysílání a zároveň zahajování digitálního vysílání v jednotlivých oblastech a regionech. Jeho finální podoba je připravena ke zveřejnění, připomínkovému řízení a nejspíše do konce roku má být předložen vládě ČR.

Koordinace

Z hlediska koordinace přechodu na digitální vysílání vznikly v průběhu předchozích let instituce, které se zabývaly koncepčními otázkami. V roce 1999 to byla první mezi-rezortní skupina pro digitální vysílání při RRTV i s účastí poslanců parlamentu ČR. Na základě činnosti této komise vznikl v roce 2000 první strategický dokument Koncepce přechodu na digitální vysílání a obsahoval základní prvky koordinace. V roce 2001 byl schválen vládou, ale neměl pokračování, které by se promítlo v legislativě. V tomtéž roce byl přijat nový mediální zákon, který aplikoval evropská pravidla pro mediální oblast, ale po dohodě politických stran byla problematika digitálního vysílání vyčleněna

s tím, že bude řešena samostatnou novelou. Ta byla schválena až v letošním roce. V roce 2004 vzala vláda na vědomí aktualizaci střednědobé koncepce, která se týkala zahájení digitálního vysílání v roce 2004 až 2006, její nahrazení novou Koncepcí rozvoje digitálního vysílání. Tento dokument byl letos v březnu schválen vládou a obsahuje základní parametry pro přechod na digitální vysílání, podmínky pro vypnutí analogového vysílání, institucionální řešení, tzn. vznik koordinační skupiny a přípravu informační kampaně. Termín vypnutí analogového vysílání byl v souladu s doporučením Evropské komise stanoven nejpozději do roku 2012, což je očekávaný termín, který by měl být akceptován na území Evropské unie. Dokument popsal i roli státu v přechodu na digitální vysílání. Ta byla minimalizovaná na nezbytné zajištění informací pro občany. Koncepce nepočítá s tím, že by se stát nějakým přímým způsobem finančně podílel na přechodu na digitální vysílání. Na základě koncepce bylo v květnu přijato institucionální zabezpečení přechodu na digitální vysílání, výsledkem je vznik Národní koordinační skupiny (NKS) a příprava informační kampaně. Jedním z prvních úkolů je zajistit základní neutrální informační a komunikační kampaň. Další úkoly jsou obecné a souvisí s podporou digitálního vysílání. NKS není orgán, který by měl mimořádné pravomoci, je to mezirezortní orgán vlády, který nenahrazuje kompetence, činnost ani odpovědnost jednotlivých nezávislých regulačních orgánů (RRTV, ČTÚ). NKS je centrální koordinační řídicí orgán se speciálními pracovními skupinami pro jednotlivé oblasti. Proces digitalizace se netýká pouze médií, ale zasahuje do řady oborů, proto je nutná mezirezortní prová-

zanost: zastoupení ministerstev financí, kultury, informatiky, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu, školství, regulačních orgánů a úřadu vlády. Je nutné sledovat dopady digitalizace v jednotlivých resortech a na mezirezortní úrovni doporučovat vládě přijetí případných legislativních úprav nebo rozhodnutí.

K činnosti NKS patří také hledání financování. Evropská komise si začíná uvědomovat, že přechod na digitální vysílání zejména ve východoevropských zemích nese mnohonásobně vyšší rizika, než je známo ze zemí západní Evropy. Připouští už obecně možnost, že bude nutná finanční podpora, zatím se neříká, zda by donátorem měla být Evropská komise nebo jednotlivé státy. Z různých zemí známe případy, kdy se stát přímo nebo nepřímo finančně podílí, ať už dotacemi na set-top-boxy nebo formou jiné podpory. Známe i negativní případy, kdy Evropská komise například v Berlíně a Braniborsku řeší, zda finanční podpora ze strany státu byla oprávněná nebo ne.

Informační kampaň

Informace pro občany jsou základní prvek, který jim může a musí stát poskytnout. Informovat je o tom, co je digitální vysílání, že dojde k ukončení analogového vysílání, jaké možnosti mají, tedy technologicky neutrální vysvětlení možnosti přechodu na kabelové, satelitní, případně digitální terestrické vysílání. Zaměření kampaně na celý proces přechodu je rozloženo od letošního roku do roku 2010 nebo 2012.

Plán informační kampaně je rozložen do dvou fází, první je obecná informovanost a druhá je cílená regionální kampaň, která by měla přesně lidem říci nejen to, kde seženou podrobnější informace, ale

především je informovat o tom, kdy dojde k vypnutí v daném regionu.

Strategie pro nejbližší dobu

V roce 2006 skončila doba, kdy proces digitalizace byl především otázkou politikou, protože byly přijímány zákony. Dnes je politická stránka procesu potlačena a převládají problémy technické, legislativní a obchodně-podnikatelské, tedy praktické a reálné. Nicméně se to týká naprostě většiny obyvatel ČR, takže to je a bude politikum. Rozhodování se už ale posunulo více k praktické, konkrétnější rovině a je potřeba pokračovat postupnými kroky. První krok jsou regionální digitální projekty. Řádné digitální vysílání bylo zahájeno téměř před rokem v oblastech Praha, Brno a Ostrava v multiplexu A, kde dočasně vysílá Česká televize spolu s TV Nova a Českým rozhlasem. Další krok je nyní zahájení digitálního vysílání od 1. listopadu v oblasti Domažlicka, které se týká asi 300 000 obyvatel. Tam je specifická situace, protože analogové vysílání je rušeno digitálním vysíláním ze sousedního Německa. Občané sepisují petice a žádají urychlení procesu řešení současné nepříjemné situace. Dalším krokem by měla být oblast Ústí nad Labem, vysílač Buková hora, který už by se měl týkat téměř milionu obyvatel. Současně s tím bude spuštěna informační kampaň. Podle původní představy by na ni měla vláda v souladu se svým usnesením vyčlenit 80 milionů Kč. Soutěž byla zrušena a MI ve spolupráci s NKS připravuje omezenou informační kampaň zaměřenou na oblast Domažlicka ve spolupráci s ČT, která poskytne svůj čas i své kapacity. Současně se připravují zásady a strategie pro celkovou informační kampaň pro další roky. Aktuální problém současné

situace je nestabilita politického systému. Doposud nebyla vláda, dnes máme vládu, která je v demisi, chybí některá zásadní kompetentní rozhodnutí i pro informační kampaň, konkrétně rozpočet na příští rok. Podobně je tomu i s legislativním řešením. Byla přijata novela mediálního zákona, která vyřešila problematiku digitálního vysílání. Společně s provozovateli vysílání jsme hledali schůdnou cestu, jak vyřešit téměř neřešitelný problém: na jedné straně mají privátní televize prodloužené licence, mohou vysílat na daných kmitočtech do roku 2016, případně 2018, tak je blokovat a neuvolnit pro digitální vysílání. Abychom mohli vytvořit plnohodnotné digitální síť, tyto kmitočty potřebujeme. Nakonec se dospělo k principu bonusových licencí, to znamená že stávajícím televizím stát nebo zákon umožnil získat nové licence výměnou za souhlas s technickým pronájmem přechodu. V praxi to znamená postupné uvolňování analogových kmitočtů. Tato shoda byla naplněna, ale jedním pozměňovacím návrhem bylo přijato takové ustanovení v zákoně, které to prakticky znemožnilo realizovat. Nebyl připraven technický plán přechodu, ke kterému se měly televize zavazovat, takže bude nutné tento princip v legislativě zopakovat, abychom se vrátili ke konsensu a odblokování situace.

Další věc je problematika licenčního řízení a opětovné udělení nových digitálních licencí. Je to nepříjemný krok, který bohužel mají v rukou soudy. Bohužel říkám proto, že jakkoliv věříme v nezávislost soudů, to, co se týká nás všech, jsou lhůty, které prostě nejsou známé. Pro další kroky je nezbytné vyčkat definitivních rozhodnutí soudu a RRTV má připravené základní scénáře, jak postupovat. Předpokládáme, že v dohledné

době, ale bez konkrétního časového odhadu, by měl být tento krok vyřešen.

Dalším krokem je dokončení technického plánu přechodu. Usnesení vlády ukládá ČTÚ předložit technický plán nejpozději do konce letošního roku. Podle posledních informací by měl být během 14 dnů předložen k třicetidenní veřejné diskusi a v závěru by rada České televize měla schválit technický plán, který by potom měl nabýt účinnosti. Problémy, které vznikly v průběhu léta, se daří překonávat, protože se našla shoda. Nové televize usilovaly o to, aby se změnilo pořadí vypínání, respektive zahajování digitálního vysílání. Původní plán předpokládal, že se bude vypínat v okrajových oblastech a postupně se přejde k centrálním, komerčně zajímavým oblastem velkých měst. Požadavek, aby se začalo ve velkých městech, je motivován otázkou financování nových digitálních projektů, které potřebují zpočátku získat dostatečný počet diváků, protože nástup nových projektů je poměrně nákladný. Tento krok byl akceptován, nicméně se nepodařilo dotáhnout ho do funkčního modelu. Dnes je vše právně vyřešeno a technický plán by měl být zveřejněn.

Dalším krokem je snaha nalézt dohodu, protože ani koncepce, ani zákony nikdy nenahradí nezbytný princip shody. Situace je historicky u nás velmi složitá a bez shody nelze pokračovat dál. Slyšeli jsme příklad z Německa, kde dohoda byla institucionalizovaná smlouvou mezi regulačním orgánem a provozovateli vysílání v jednotlivých zemích. U nás zatím k obecné dohodě nedošlo a s mírnou dávkou optimismu si myslím, že k základní dohodě může dojít. Z pohledu celoplošných komerčních televizí se domnívám, že v těchto týdnech nemají

důvod přistoupit k dohodě, protože stávající situace jim do jisté míry vyhovuje, mají dominantní, nebo velmi silné pozice na mediálním trhu, mají zajištěny dostatečné finanční příjmy a krok k digitálnímu vysílání je pro ně určitým rizikem, protože dojde k přerozdělení podílu na mediálním trhu, a zejména zpočátku to bude dramatický krok. Nedojde totiž k tomu, že by se objem finančních prostředků, ze kterých jsou média financována, zvětšil, ale dojde ke změně poměrů a bude jiná programová nabídka, jiné zacílení na diváky, takže je to krok do neznáma, je to riziko i pro stávající televize. Jejich přístup v současné době je tedy pochopitelný. Na druhé straně se domnívám, že i komerční televize velmi dobře sledují situaci v digitálním vysílání v zahraničí, a dostaneme se do fáze, kdy bude i pro ně nezbytné velmi rychle nastoupit do digitálního vysílání, aby získaly v digitálním vysílání dobrou pozici, aby „nezaspaly“ nástup. Tahle doba se blíží, takže nejenže dojde k dohodě, ale také k akceleraci celého procesu. Už jenom proto, že pokud by stávající televize zůstaly na analogovém příjmu, jakmile se spustí nové digitální projekty – ať už satelitní digitální systémy, kabelové televize nebo IPTV (vysílání prostřednictvím internetu) – postupně budou odvádět diváky k novému způsobu příjmu a analogová divácká obec se bude zmenšovat. A to bude jeden z podnětů pro komerční televize přestoupit na nový trh.

Kromě aktuálních problémů, které jsou v kompetenci jednotlivých regulačních orgánů, NKS může a podporuje proces, snaží se s jednotlivými subjekty vyjednat, ale nabídnout skutečná řešení bude možné při zapojení dalších skupin. Je to fenomén společenský, politický, kulturní, technický,

a vedle technických pracovních skupin máme i legislativní skupinu, skupinu pro trh a obsah, a chtěli bychom do spolupráce zapojit i české vysoké školy, zejména technické, při řešení technologických problémů, protože technologický vývoj je tak rychlý, že je složité naplánovat strategie jen z hlediska státu. Jiná je situace z hlediska provozovatelů vysílání, operátorů, protože jde o poměrně vysoké investiční náklady, jejichž návratnost je v řádu pěti deseti let, a mezitím dojde k řadě technologických změn, které se promítnou do nákladů, do profitu z jednotlivých technologií. Tato velmi složitá situace musí aktuálně reagovat na vývoj.

V diskusi byla zmíněna kompresní technologie. Volba mezi mpeg2 nebo mpeg4 pro nás znamená, že budeme mít buď 24 televizních programů, anebo třeba 60. Otázka je, zda je to výhodná změna a jak se projeví na distribuci přijímačů, set-top-boxů a podobně. Chceme zapojit i další odborníky, protože se tři čtyři roky účastní seminářů a konferencí určitá množina lidí – jeden kolega to nazývá létající cirkus – která se schází v Krumlově nebo v Praze, ale pořád jsou to stejní lidé a už předvídáme, co kdo řekne. Je tedy vhodný čas, aby se do diskuse a úvah zapojili další lidé, protože otázek a rizik je hodně a odpovědí je podstatně méně.

Závěr

V závěru jsem chtěl obecně zmínit základní problémové okruhy, které se dotýkají digitálního vysílání. Jsou to náměty pro úvahy či přemýšlení. Obecně je to vůbec otázka perspektivy televizního a rozhlasového vysílání, společenská i kulturní otázka, na co se naše děti dívají dnes, na co se budou

dívat za pár let. Ta změna je zásadní a týká se množství informací, jejich zpracování a distribuce. Doba, kdy jsme měli jednu televizi v obýváku a celý večer byla puštěná, ať se vysílalo něco zajímavého nebo nezajímavého, určitě končí. Dnes máme komunikačních prostředků a zdrojů informací mnoho a mladší generace uvažuje úplně jinak. Je to spíše filosofická otázka, jaké bude postavení televize, jaké médium bude dominovat, zda bude televize spíše zdrojem zábavy, anebo hlavním centrem bude počítač, zda dojde ke konvergenci. Z hlediska digitálního vysílání se to týká těch pragmatických věcí, tedy podnikatelských a strategických rozhodnutí, které technologii, kterému mediálnímu segmentu se věnovat.

Další obecný úkol komunikace, interaktivita, která je spojená s digitálním vysíláním, není hlavním motivem diváků pro přechod na digitální vysílání. Nejsou vytvořeny obchodní modely, které by zajišťovaly provozovatelům interaktivních služeb využít kapacitu, technologickou možnost, kterou digitální vysílání v této oblasti nese.

Další věc je otázka strategického rozhodování operátorů, tedy jak budou budovány digitální sítě. Jedna věc je plán, tedy 95% pokrytí České republiky digitálním signálem, druhá věc je realita, jak dalece bude pro operátory zajímavé vybudovat celoplošné pokrytí. U velkých měst je to bez diskuse, protože je to komerčně zajímavé, tam je návratnost zřejmá. Otázkou zůstávají méně lukrativní části, tedy velká území s malým počtem komerčně atraktivních diváků. Jaké mechanismy zvolit, aby operátoři sítě dobudovali, když je zřejmé, že poslední procenta dokrývání zbylého území jsou problémem? Jde o vysoké náklady a menší příjmy, je to

zkušenost z Velké Británie, kde přechod probíhá dlouhou dobu a už je téměř ve finále. Tam nastal problém koncového pokrytí, to u nás zatím neřešíme, protože jdeme postupnými kroky, ale musíme uvažovat o tom, zda se vytvoří satelitní platforma, která by jiným způsobem zajistila dokrytí zbývajících bílých území.

Další a v této části snad poslední otázkou jsou technologie, rozhodování o výběru komprese, což jsou opět náklady na straně provozovatelů vysílání a hlavně se to týká diváků, jaké přístroje budou k dispozici a jaké budou hledat diváci, co budou od digitální televize očekávat.

Tato vláda akceptuje digitalizaci jako jednu z priorit, je to součástí jejího programového prohlášení. Mělo by se to projevit při tvorbě rozpočtu. „Vláda považuje za významný přechod z analogového na digitální vysílání. Od tohoto procesu očekává rozvoj mediálního trhu, který ve svém důsledku povede ke zvýšení programové rozmanitosti, zkvalitnění vzdělanosti a informovanosti občanů.“ Tolik citace i s ohledem k osudu, který tato a každá další vláda má. I vláda vnímá problematiku digitalizace vysílání jako zásadní věc.

DISKUSE PO PŘEDNÁŠCE ING. ZDEŇKA DUSPIVY

Limitujícím prvkem využití techniky je tvorba programů. Naplní se vůbec to, co technika umožňuje? A když už se nějaký program vyrobí, jeho využití je možné jak v digitální televizi, tak přenosem přes internet?

Obsah je použitelný pro jakoukoliv formu přenosu, záleží na rozhodnutí provozovatelů, výrobců programu a distributorů, jaký model zvolí, jaký počet diváků osloví, aby to byl funkční model. Je na rozhodování provozovatelů, jestli budou program šířit přes internet, přes satelit, prostřednictvím kabelové televize, nebo klasickým terestrickým vzdušným příjmem. Je to de facto ekonomické rozhodování. IPTV je velice omezená množina diváků, kteří jsou schopni a ochotni ji využívat a platit, protože to je většinou placená služba. Model terestrického digitálního vysílání je založen na dvou principech: placená nebo neplacená

televize. První projekty ve Velké Británii i ve Španělsku zkrachovaly právě proto, že byly postaveny na principu pay-TV, to znamená placená služba. Provozovatelé vytvořili projekt, který nezískal dostatečný počet abonentů, platících diváků, a zkrachoval. Definitivní start digitálního vysílání ve Velké Británii byl teprve v systému bezplatné nabídky. Předpokládáme, že to bude v první fázi strategie i pro ČR. Placené služby jsou menšinové, a to je dnes otázka programové nabídky. Kdo chce více programů, má možnost už dnes přijímat satelitní vysílání, ale to je placená služba spojená s pořizovacími náklady a měsíční platbou. Rozdíl spočívá i v regulaci. To je otevřená otázka. Terestrické, kabelové i satelitní programy jsou regulovány standardně legislativou. U vysílání prostřednictvím internetu probíhá velmi složitá diskuse, obsah distribuovaný prostřednictvím internetu dnes není regulován.

O regulaci internetu se vedou velmi vášnivé debaty, i Evropská komise při revizi evropských směrnic televize bez hranic se k tomu dostává a odpověď není jasná. Domníváme se, že hned tak ani nebude. Je to problém negativního dopadu, negativního působení vysílání prostřednictvím internetu.

Václav Žák: Tady je třeba dávat trochu pozor. Internet a IPTV jsou dvě různé věci. IPTV je televize založená na internetovém protokolu, musíte se připojit k internetu, ale jiným datovým kanálem. Když budete chtít být připojena přes internet, tak se můžete dostat k pořadům, které budou zadarmo. Ale abyste se mohli dívat na nabídku filmů v IPTV, budete potřebovat další set-top-box, který vám umožní přístup k dalšímu datovému kanálu, ke knihovně programů, za kterou budete platit, je to výhradně placená služba. Když budete chtít počítač používat jako televizi, budete si muset do něj pořídit set-top-box, kartu, kterou vsunete do počítače, a ta vám nahradí digitální převodník, převede signál pozemsky, družicově, jakkoli jinak šířeného vysílání do počítače. IPTV a internet vzájemně zaměnitelné nejsou.

Dosavadní funkce televize v interakci s divákem spočívá v tom, že divák je pasivní. Tento pokrok v technice by mohl přispět k tomu, aby se divák účastnil aktivněji. Jaká je možnost spoluúčasti diváka?

To je součást obecné otázky: jaká je perspektiva tohoto vysílání? jak bude divák konzumovat média? Digitální vysílání v sobě zahrnuje možnost aktivního zapojení, interaktivity, jejíž negativní stránkou je znalost obsluhy. Je snaha vytvořit takové ovladače, aby obsluha byla pro diváka co nejjednodušší. U digitálního vysílání je to otázka při-

jímačů. Buď si pořídíte jednoduchý set-top-box, který není interaktivní, pouze pasivně přijímá program a má základní funkce, jako je elektronický programový průvodce, který vám ukazuje aktuální pořad na jiných programech. Jiný, samozřejmě dražší set-top-box, obsahuje technologie, které umožní interaktivitu, a může se propojit s telefonem, zajistit hlasování, objednávání služeb, video na objednávku. Ale v první fázi přechodu se lidé zpravidla rozhodují pro nejjednodušší, pasivní technologii. Změna u diváků je velmi jednoduchá, protože si pořídí set-top-box, ten základní dnes stojí asi 1500,- Kč, připojí ho k stávajícímu televizoru a může přijímat nové programy. Druhý krok je pořídit si technologicky vyšší set-top-box a k němu musí být i interaktivní programy. To je další fáze. Komunikačním nástrojem souběžně s televizí je zatím internet, počítač. Je otázka, kdy dojde k propojení, ke konvergenci, kdy se bude přes počítač přijímat signál pro televizní obrazovku. Je třeba uvažovat i z hlediska demografie, skladby obyvatelstva v České republice. Podle posledních statistik je jedna pětina důchodců, tedy lidí starších šedesáti let, kteří jsou většinou k novým technologiím pasivní. A na tom je také založeno rozhodnutí provozovatelů, co nabídnou divákům, zda dokáží rozpoznat, co diváci chtějí. Rozhodující bude, s čím provozovatelé přijdou, co divákům nabídnou. To nakonec diváka ovlivní, do té doby zůstane převážně pasivní.

Sdružení Hermes získalo několik projektů a jeden z nich se jmenuje Digitalizace jako nová technologie a nový fenomén trhu. V projektu se má vyzkoušet i domácí digitální škola, tedy využití této technologie pro komunikaci učitelů s žáky, kteří se nemohou účastnit vyučování. Technologie umožňuje

leccos, ale plně využití mimo jiné komplikují i autorská práva na duševní díla: filmy, hudbu. Nejde jen o technologie, ale o ochranu práv autorů při zprostředkování jejich děl. Je to komplex složitých otázek a je dobře, že existuje platforma, kde se o tom může debatovat.

Příklad z Berlína ukázal, že je nutná spolupráce hráčů na mediálním trhu. V Německu se reagovalo na potřeby sociálně slabších občanů. Jsou podobné projekty zvažovány v rámci přechodu v regionálních zkušebních projektech?

Dohoda je nezbytná, i když existují scénáře, které by obešly stávající televize. Dříve nebo později ale bude muset k dohodě dojít. V této fázi musíme ještě verifikovat veškerá rizika. Hypoteticky se hovoří o možných finančních kompenzacích, pokud nedojde k dohodě a analogové vysílání bude ukončeno dříve, než skončí licence. Chceme o nich diskutovat, abychom o tom „čertu na zdi“ měli konkrétnější představu. Postupně se ukáže, že to není takový čert, jak se dnes prezentuje.

Měli bychom se snažit vytvářet obecný tlak na stávající televize a pokračovat v digitálních projektech. Projekt digitálního vysílání na Domažlicku je za účasti TV Nova, to znamená, že využívají všech legálních prostředků, které mají k dispozici ke vstupu do právních sporů, ale zároveň se brání tomu, aby byli úplně vyřazeni, snaží se držet krok. Nicméně bude schvalován technický plán přechodu, a to už je jeden nástroj, který je zakomponován v legislativě. To je argument, se kterým lze pokračovat v jednáních.

Rok 2012 je obecné doporučení Evropské komise. Horší je, že podle mezinárodních

dohod z konference v Ženevě z letošního června má v evropském prostoru analogovou ochranu až do roku 2015. Analogové vysílání bude do té doby technologicky překonané, operátoři do něj nebudou investovat, ani obnovovat technologie na vysílačích. Existují nabídky digitálního vysílání přes satelit, objeví se nabídka na vysílání IPTV, jiní provozovatelé diváky velmi brzy přetáhnou, proto dojde k dohodě. Z hlediska stávajících licencí je bonusová nabídka zajímavá, je to určitá výhoda a pro jejich držitele bude důležité nezaspat start digitálního vysílání. Mohou zůstat v analogu, mohou dospět k nějaké kompenzaci, ale v roce 2015 potenciální zisk už nemusí být takový. Je to složitý proces, je postaven na dohodě, a potom dohoda už nebude tak dobrovolná.

U nás je role státu zatím omezena na informační a koordinační roli, nepředpokládá se přímá finanční podpora kromě krajních případů, sociálně slabších skupin nebo občanů s postižením, kteří jsou standardně zvýhodňováni. Nejde o přímý příspěvek na set-top-box, ale o podporu přechodu k těmto technologiím. Na Domažlicku jsou připraveny projekty na předvádění set-top-box za koordinace státu. Pak už to budou dělat privátní subjekty, prodejci, protože to je jejich zájem. Ale otázkou zůstává spolupráce s neziskovým sektorem. Se sdružením Hermes určitě najdeme shodu, takových projektů je celá řada a věříme, že tomu tak bude i do budoucna. Můžeme společně hledat možnosti financování jak ze státního rozpočtu, tak z evropských či jiných fondů, to je dlouhodobý a trvalý cíl a úkol.

Václav Žák: Jedna věc je přechod domácností, které přijímají vzduchem a budou si muset pořídit set-top-box. Ale pokud si například pořídí set-top-box pro IPTV

a podepíší smlouvu, bude je stát korunu, bude přijímat IPTV, DVB-T, bude kódovaný a bude umět obě komprese.

Rumunský operátor u nás spustil satelitní vysílání, kdy za 260,- Kč měsíčně bude vysílat 30 satelitních digitálních programů. Když uživatel podepíše smlouvu na rok, dostane zdarma celou instalaci, bude ji mít v nájmu. V pohraničních oblastech, kde s pozemským vysíláním bude problém a kromě veřejnoprávní sítě se tam jiné stavět nebudou, se bez satelitního příjmu neobejdeme. Bavorsko plánuje satelitní příjem jako základní komunikační strategii pro horská území a DVB-T je jakoby omezeno, na která území Bavorska se bude vysílat. Každý stát k tomu přistupuje racionálně. Podle mě jen kombinace platforem bude vytvářet celkový obrázek a vytrhnou z toho jen pozemské vysílání je trochu zkrslující.

Jaká je koncepce rozmanitostí? Licenční řízení šesti provozovatelům bylo zrušeno. Kam to bude směřovat?

Václav Žák: V zákoně je napsáno, že RRTV se podílí na vytváření mediální politiky státu. Ale mediální politiku státu by měla dělat vláda, tudíž Ministerstvo informatiky je jedním z orgánů, které by měly mediální politiku navrhovat. A členové RRTV budou velmi rádi spolupracovat. Dosud žádné ministerstvo nic takového neudělalo, tak je to vynikající otázka, která přesně ukazuje, jak to v Česku vypadá. A právě proto, že Rada neměla žádnou mediální politiku státu, vypsala licenční řízení na plnoformátový, tématický a regionální program a neuvedla žádnou obsahovou a žánrovou specifikaci právě proto, aby neszazovala byznys. Byznys si spočítal, do čeho by šel, protože to má nějakou návratnost, a RRTV vybrala z toho, co jí byznys nabídl. Právě proto, že nebyla žádná mediální politika státu – a dodnes není – považovala to RRTV za nejférovější přístup, jak byznysu neszazovat ruce. Soud ale řekl, že překročila meze správního uvážení. Tak to v Čechách chodí. ■

POZNÁMKY:

Vydalo Hnutí fókoláre jako interní materiál pro potřeby účastníků kongresu
Člověk a média, konaném 19. 10. 2006 v Centru Mariapoli, v Praze Vinoři.
Grafická úprava a sazba Lucie Vodičková.

Kontakt: Nové město, Londýnská 44, 120 00 Praha 2
telefon: 222 518 569; e-mail: novmesto@comp.cz